

Mottagning av avfall i hamnar

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2001/02:181 Mottagning av avfall i hamnar. Propositionen innehåller lagändringar för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/59/EG om mottagningsanordningar i hamn för fartygsgenererat avfall och lastrester, det s.k. mottagningsdirektivet. Bestämmelserna föreslås införas i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg och tullagen (2000:1281). Utskottet föreslår att riksdagen antar förslagen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	5
Bakgrund	5
Skadestånd vid onödig försening.....	5
Kvarhållande av fartyg som inte lämnat avfall	7
Övergång till fri omsättning	8
Bilaga 1	
Förteckning över behandlade förslag.....	9
Propositionen.....	9
Bilaga 2	
Regeringens lagförslag	10
1 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening för fartyg	10
2 Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281)	13

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ändring i lagen om åtgärder mot förorening från fartyg, m.m.

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg,

2. lag om ändring i tullagen (2000:1281).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2001/02:181.

Stockholm den 24 oktober 2002

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Per Westerberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Westerberg (m), Åsa Domeij (mp), Sinikka Bohlin (s), Alf Eriksson (s), Rune Berglund (s), Sven Gunnar Persson (kd), Kjell-Erik Karlsson (v), Christina Axelsson (s), Carina Ohlsson (s), Jan Andersson (c), Jan-Olof Larsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Christin Nilsson (s), Rolf Lindén (s), Anita Brodén (fp), Jan-Evert Rådhström (m) och Marie Wahlgren (fp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I november år 2000 antogs Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/59/EG om mottagningsanordningar i hamn för fartygsgenererat avfall och lastrester (mottagningsdirektivet). De lagändringar som läggs fram i den aktuella propositionen utgör författningsändringar som krävs för att direktivet skall kunna anses genomfört i sin helhet.

Lagrådet har avgett yttrande över förslagen.

Lagförslagen återges i *bilaga 2*.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås lagändringar för att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/59/EG om mottagningsanordningar i hamn för fartygsgenererat avfall och lastrester, det s.k. mottagningsdirektivet. Direktivet överensstämmer i stora delar med den s.k. Östersjöstrategin, som sedan tidigare är genomförd i det svenska regelverket. Därför krävs nu endast ett fåtal ändringar i lagstiftningen. Det gäller bl.a. bestämmelse om att skadestånd skall kunna utgå om den som lämnar eller tar emot avfall från fartyg drabbas av onödig försening. Bestämmelsen kompletteras med en handlingsregel om att den ansvarige skall vidta de åtgärder ombord på fartyget som krävs för att avfallet skall kunna lämnas utan onödig försening. Sedan tidigare finns en motsvarande bestämmelse avseende den som svarar för mottagningsanordningen i land. Vidare föreslås en bestämmelse om att ett fartyg som i närmast föregående hamn, om den finns inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, inte har fullgjort den obligatoriska avfallslämningen skall förbjudas att avgå från en svensk hamn. En kontroll skall därefter göras av hur fartyget har efterlevt de bestämmelser som genomfört mottagningsdirektivet. När det gäller tullhantering föreslås en bestämmelse om att avfall som avlämnas från fartyg skall ges tullstatus som gemenskapsvaror, s.k. övergång till fri omsättning. Tullverket skall vid avlämnandet avstå från att kräva en summarisk deklaration.

Det föreslås att ändringarna införs i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg respektive tullagen (2000:1281), och att ändringarna träder i kraft den 27 december 2002.

Utskottets överväganden

Bakgrund

I propositionen redogör regeringen för att det inom den europeiska gemenskapen har uttryckts en allvarlig oro för den förorening av medlemsstaternas hav och kuster som orsakas av utsläpp av avfall från fartyg. Som ett led i strävan att minska dessa föroreningar har Europaparlamentet och rådet antagit det s.k. mottagningsdirektivet (2000/59/EG). Avsikten med direktivet är att utsläppen av skadliga ämnen från fartyg skall minska genom att bestämmelser införs som gör att tillgången till och användningen av mottagningsanordningar i hamnar ökar. Härigenom skall skyddet av den marina miljön förbättras.

Innehållet i direktivet överensstämmer i hög grad med den s.k. Östersjöstrategin, som arbetats fram inom ramen för Helsingforskonventionen. Denna strategi är sedan en tid tillbaka genomförd i det svenska regelverket (se bl.a. prop. 1999/2000:133, bet. 2000/01:TU5, rskr. 2000/01:1), vilket innebär att mottagningsdirektivet till största delen redan är införlivat. Bestämmelserna återfinns huvudsakligen i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, förordningen (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg, i Sjöfartsverkets kungörelse (SJÖFS 1985:19) med föreskrifter om åtgärder mot vattenförorening från fartyg, Sjöfartsverkets föreskrifter om allmänna råd om mottagning av avfall från fartyg (SJÖFS 2001:12) samt Sjöfartsverkets föreskrifter om mottagning av avfall från fritidsbåtar (SJÖFS 2001:13).

Skadestånd vid onödig försening

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår om skadeståndsansvar m.m. vid onödig försening i samband med avlämning eller mottagning av avfall från fartyg.

Propositionen

Regeringen föreslår att den som uppsåtligen eller av oaktsamhet orsakar en onödig försening i samband med avlämning eller mottagning av avfall från fartyg skall ersätta den skada som förseningen orsakar. Ombord på fartyget skall befälhavaren vidta de åtgärder som krävs för att avfallet skall kunna lämnas utan att onödig försening uppstår. I den mån dessa åtgärder omfattar fartygets maskineri med tillhörande anordningar skall denna skyldighet åligga maskinchefen. Skadeståndet får sättas ned efter vad som är skäligt.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen behandlade under hösten 2000 en proposition med anknytning till avfallsfrågor och mottagningsanläggningar i hamnar. I det avseendet hänvisar utskottet till proposition 1999/2000:133 om genomförande av Östersjöstrategin och trafikutskottets betänkande 2000/01:TU5. Under hösten 2001 kompletterade riksdagen lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg (Vlfl) med bestämmelser om tillsyn och sanktioner som förbättrar möjligheterna att genomföra Östersjöstrategin (prop. 2000/01:139 Åtgärder mot förorening från fartyg, bet. 2001/02:MJU4, rskr. 2001/02:81). Härvid ingick frågor bl.a. om tillsyn över hamnar, vitesförelägganden, förbud för fartyg att avgå från hamn om inte avfallet lämnats i föreskriven ordning samt straff för underlåtenhet att avlämna eller anmäla avfall.

Frågor om skadestånd vid onödig försening behandlas i förevarande proposition under avsnitt 5.1. Regeringen påpekar att det i 3 kap. 7 § Vlfl finns en bestämmelse om att den som svarar för mottagningsanordningar skall se till att dessa är placerade och utformade så att de fartyg som använder anordningarna inte orsakar onödig försening. Som en grund för skadeståndsskyldighet bör det enligt regeringen även införas en handlingsregel varigenom den ansvarige på fartyget åläggs att se till att avfallet kan lämnas utan att onödig försening uppstår. Det är befälhavaren som har det övergripande ansvaret ombord. Regeringen påpekar emellertid att maskinchefen enligt 2 kap. 5 § fartygssäkerhetslagen (1988:49) svarar för drift och underhåll av fartygets maskineri med tillhörande anordningar. I varje fall vissa av de åtgärder som måste vidtas innan fartygsgenererat avfall kan lämnas torde vara kopplade till fartygets maskineri och tillhörande anordningar, och skulle således falla inom maskinchefens ansvarsområde. I enlighet härmed föreslår regeringen att en bestämmelse om handlingsskyldighet för befälhavare och maskinchef införs som en ny paragraf, 3 kap. 7 a § Vlfl. Utskottet delar den av regeringen redovisade uppfattningen och tillstyrker förslaget i denna del.

Utskottet instämmer vidare i regeringens överväganden vad avser skadestånd som föreslås i en ny paragraf, 3 kap. 7 b § Vlfl. Bestämmelsen innebär i korthet att den som uppsåtligt eller av oaktsamhet orsakar en onödig försening i samband med avlämning eller mottagning av avfall från fartyg skall ersätta den skada som förseningen orsakar samt att detta skadestånd får ned sättas efter vad som är skäligt. Regeringen påpekar i propositionen att det i 7 kap. 1 § sjölagen (1994:1009) anges att redaren är ansvarig för skada som befälhavaren eller en medlem av besättningen orsakar genom fel eller försummelse i tjänsten samt att enligt paragrafens andra stycke redaren har rätt att från den som har vållat skadan kräva tillbaka det skadestånd som han har betalat på grund av första stycket. Utskottet instämmer i regeringens bedömning att en upplysning härom bör införas i Vlfl genom en hänvisning till den aktuella paragrafen i sjölagen. Som regeringen anför bör i detta sammanhang också erinras om att vid redarens återkrav mot en skadevållare som är arbetstagare regeln i 4 kap. 1 § skadeståndslagen om begränsning av arbetstagares skadeståndsansvar blir tillämplig.

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet förslagen i behandlad del.

Kvarhållande av fartyg som inte lämnat avfall

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker vad regeringen föreslår om möjlighet att hålla kvar ett fartyg som närmast kommer från en annan hamn inom Europeiska samarbetsområdet och som där inte lämnat avfall på föreskrivet sätt. Utskottet tillstyrker också förslaget om ersättnings-skyldighet för kostnader för tillsynsförättningen.

Propositionen

Regeringen föreslår att i de fall ett fartyg närmast kommer från en annan hamn inom Europeiska samarbetsområdet och där inte har lämnat sitt avfall på föreskrivet sätt, skall fartyget förbjudas att lämna den svenska hamnen till dess att en kontroll har gjorts av hur fartyget har efterlevt de bestämmelser som genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/59/EG om mottagningsanordningar i hamn för fartygsgenererat avfall och lastrester. Innan fartyget tillåts att avgå skall även eventuella kostnader för tillsynsförättningen ha betalats, eller säkerhet för kostnaderna ha ställts.

Utskottets ställningstagande

Sjöfartsverket har enligt 7 kap. 6 b § VlfL bl.a. möjlighet att förbjuda ett fartyg att avgå från en svensk hamn om fartyget inte har fullgjort vad som föreskrivs med stöd av 3 kap. 8 § 1 VlfL om skyldighet att lämna avfall. Som regeringen påpekar framgår av mottagningsdirektivet (2000/59/EG) att om ett fartyg har lämnat en hamn utan att fullgöra sina skyldigheter i fråga om avfallslämning, skall den behöriga myndigheten i nästa anlöpshamn informeras om detta (artikel 11.2.d). Fartyget skall därefter inte tillåtas att lämna nästa anlöpshamn förrän en mer ingående bedömning har gjorts av hur fartyget lever upp till direktivets bestämmelser. När denna kontroll, som bör utföras skyndsamt, är klar kan fartyget inte längre hållas kvar med stöd av den nu aktuella bestämmelsen. Om däremot brister har uppdagats inträder de bestämmelser om t.ex. kvarhållande eller straffrättslig påföljd som då blir aktuella beroende på vilken brist det är fråga om. Eftersom bestämmelsen i 7 kap. 6 b § VlfL gäller brister som hänför sig till bestämmelser som meddelats med stöd av 3 kap. 8 § 1 VlfL, kan, såsom anförts i propositionen, den bestämmelsen inte tillämpas om den tidigare hamnen inte är svensk. Bestämmelser om obligatorisk avfallslämning i övriga stater har ju inte meddelats med stöd av den svenska bestämmelsen. I likhet med regeringen anser utskottet därför att 7 kap. 6 b § VlfL bör kompletteras för att artikel 11.2.d i mottagningsdirektivet skall anses genomförd. Det bör även i dessa fall åligga redaren eller fartygsägaren att betala kostnader för tillsynsförättningen eller ställa säkerhet

för dessa kostnader innan fartyget tillåts att avgå. Utskottet instämmer således i vad regeringen anför. Inte heller vad regeringen i övrigt anför i propositionens avsnitt 5.2 föranleder utskottet till annan bedömning. Utskottet tillstyrker därmed förslagen i berörda delar.

Övergång till fri omsättning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker förslaget i propositionen om att avfall och lastrester vid avlämnandet i tullhänseende skall betraktas som gemenskapsvaror.

Propositionen

Regeringen föreslår att avfall och lastrester som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/59/EG om mottagningsanordningar i hamn för fartygsgenererat avfall och lastrester vid avlämnande från fartyg skall övergå till fri omsättning, dvs. i tullhänseende betraktas som gemenskapsvaror. Tullverket skall inte kräva någon summarisk deklaration för avfallet och lastresterna.

Utskottets ställningstagande

En övergång till fri omsättning innebär att icke-gemenskapsvaror ges tullstatus som gemenskapsvaror. Som regeringen påpekar i propositionen, avsnitt 5.3, innebär regeringen i artikel 12.2 i mottagningsdirektivet att redan själva avlämnandet av fartygsgenererat avfall och lastrester till en mottagningsanordning i hamn skall betraktas som övergång till fri omsättning enligt artikel 79 i rådets förordning (EEG) nr 2913/92 om inrättande av en tullkodex för gemenskapen. Varor som förs in i EG:s tullområde skall normalt omfattas av en summarisk deklaration. Enligt artikel 45 i tullkodexen får emellertid tullmyndigheterna under vissa förutsättningar avstå från att kräva en sådan. Av mottagningsdirektivet framgår att någon summarisk deklaration inte skall krävas vid avlämning av avfall från fartyg. För att införliva mottagningsdirektivet i denna del föreslår regeringen därför en ändring i tullagen (2000:1281) genom att ett nytt stycke införs i 4 kap. 5 §. Utskottet har i detta avseende ingen annan uppfattning än vad regeringen ger uttryck för i propositionen och tillstyrker de förslag regeringen lämnat.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Regeringen (Näringsdepartementet) föreslår i proposition 2001/02:181 att riksdagen antar regeringens förslag till lag om:

1. lag om ändring i lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg,
2. lag om ändring i tullagen (2000:1281).

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (1980:424) om
åtgärder mot förorening för fartyg

2 Förslag till lag om ändring i tullagen (2000:1281)

